

Sygn. akt III AUa 328/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lipca 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G.

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jerzy Andrzejewski
Sędziowie:	SSA Michał Bober (spr.) SSA Barbara Mazur
Protokolant:	stażysta Katarzyna Kręska

po rozpoznaniu w dniu 15 lipca 2016 r. w Gdańsku

sprawy M. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji M. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 3 listopada 2015 r., sygn. akt VIII U 659/15

1. zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznaje wnioskodawcy M. K. prawo do emerytury od dnia 01.02.2015 roku;
2. nie stwierdza odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji;
3. zasądza od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. na rzecz wnioskodawcy M. K. kwotę 480,00 (czteryście osiemdziesiąt 00/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje.

SSA Barbara Mazur SSA Jerzy Andrzejewski SSA Michał Bober

UZASADNIENIE

M. K. odwołał się od decyzji odmawiającej prawa do emerytury.

W odpowiedzi na odwołania pozwany wniósł o ich oddalenie.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy oddalił odwołania opierając rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i rozważaniach:

M. K. urodził się (...). W dniu 6 grudnia 2012 roku złożył wniosek o przyznanie mu prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Decyzją z dnia 23 stycznia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił mu tego prawa. Wyrokiem z dnia 28 czerwca 2013 roku, wydanym w sprawie o sygnaturze akt IV U 159/13, Sąd Okręgowy w Elblągu zmienił powyższą decyzję i przyznał mu prawo do dochodzonego przez niego świadczenia. Wyrokiem z dnia 14 listopada 2013 roku, wydanym w sprawie o sygnaturze akt III AUa 2106/13, Sąd Apelacyjny w Gdańsku zmienił powyższy wyrok i oddalił odwołanie wskazując w uzasadnieniu, iż okres, w którym ubezpieczony nie wykonywał pracy na skutek represji politycznych, zgodnie z treścią przepisu art. 7 pkt 4 ustawy emerytalnej, obowiązującego w dniu wyrokowania, jest okresem nieskładkowym. Ponadto wskazał, że tylko faktyczna praca w szczególnych warunkach wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy umożliwi skorzystanie z uprawnienia do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym. Skarga kasacyjna od powyższego wyroku została oddalona.

W okresie od 27 grudnia 1971 roku do dnia 31 marca 1982 roku ubezpieczony zatrudniony był, w charakterze funkcjonariusza celnego, w Urzędzie Celnym w G.. Stosunek pracy został z nim rozwiązany z powodu odmowy wystąpienia z (...). Po ustaniu stosunku pracy w Urzędzie Celnym w G. ubezpieczony początkowo pozostawał bez pracy, a następnie prowadził od dnia 2 maja 1982 roku do dnia 29 listopada 1994 roku gospodarstwo rolne. W dniu 5 grudnia 1994 roku został zatrudniony w Urzędzie Celnym w G. ponownie w charakterze funkcjonariusza celnego. Stosunek pracy ustał w dniu 8 listopada 1996 roku w związku z niezdolnością do pracy trwającą dłużej niż okres pobierania z tego tytułu wynagrodzenia i zasiłku.

Decyzją z dnia 5 maja 2015 roku Szef Urzędu do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych potwierdził, że ubezpieczony w okresie od 1 kwietnia 1982 roku do dnia 3 czerwca 1989 roku nie wykonywał pracy na skutek represji politycznych.

W dniu 23 lutego 2015 roku skarżący złożył kolejny wniosek o emeryturę z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Na dzień 1 stycznia 1999 roku udowodnił 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 11 lat, 5 miesięcy i 4 okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach. Nie jest członkiem OFE.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie jest prawo ubezpieczonego do emerytury określonej w przepisie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2015, poz. 748), zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat - dla mężczyzn, 60 dla kobiet, okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat dla mężczyzn, 20 dla kobiet, nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Bezspornym jest, iż ubezpieczony ukończył 60 rok życia, udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze powyżej 25 lat, w tym 11 lat, 5 miesięcy i 4 okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, oraz nie jest członkiem OFE.

Przedmiotem zatem sporu było ustalenie, czy za zatrudnienie w szczególnych warunkach może zostać uznany okres od 1 kwietnia 1982 roku do dnia 3 czerwca 1989 roku, kiedy ubezpieczony nie wykonywał pracy na skutek represji politycznych.

Zgodnie z treścią przepisu art. 1 ustawy z dnia 24 maja 1989 roku o przywróceniu praw pracowniczych osobom pozbawionym zatrudnienia za działalność związkową, samorządową, przekonania polityczne i religijne (Dz. U. z 1989 roku, nr 32, poz. 172 ze zm.) pracownik uspołecznionego zakładu pracy, z którym stosunek pracy został rozwiązany

w jakikolwiek sposób w związku z przekonaniem politycznym, religijnym pracownika albo z jego przynależnością do związku zawodowego, prowadzeniem działalności związkowej lub samorządowej w okresie od sierpnia 1980 r., albo uczestnictwem w działalności związkowej prowadzonej w sposób niezgodny z przepisami ustawy z dnia 8 października 1982 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 1985 r. Nr 54, poz. 277, z 1988 r. Nr 11, poz. 84 i z 1989 r. Nr 20, poz. 105), może w terminie do dnia 30 czerwca 1990 r. zgłosić na piśmie gotowość ponownego podjęcia pracy w tym zakładzie pracy. Zgodnie zaś z treścią przepisu art. 11 ust. 2 cytowanej ustawy okresy pozostawania bez pracy po ustaniu stosunku pracy z osobą, o której mowa w art. 1, wlicza się do stażu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze, w tym również z ubezpieczenia społecznego. Jeżeli osoba, z którą stosunek pracy ustał z przyczyn wskazanych w art. 1, podjęła pracę w innym zakładzie pracy, okres zatrudnienia w tym zakładzie wlicza się do stażu pracy w zakładzie pracy, z którym stosunek pracy ustał, jeżeli jest to korzystniejsze dla pracownika (ust. 3).

Z kolei przepis art. 6 ust. 2 pkt 6a wskazanej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2014 roku, stanowi, że za okresy składkowe uważa się również okresy niewykonywania pracy przed dniem 4 czerwca 1989 r. na skutek represji politycznych.

Mając powyższe rozważania na uwadze nie ulega wątpliwości, iż sporny pomiędzy stronami okres, tj. od dnia od 1 kwietnia 1982 roku do dnia 3 czerwca 1989 roku, jest okresem składkowym, co też było w przedmiotowej sprawie niesporne.

Wskazać jednakże należy, iż w ocenie Sądu okres ten nie może zostać uznany jako okres wykonywania przez ubezpieczonego pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Należy bowiem mieć na uwadze, że możliwość nabycia prawa do emerytury w niższym niż powszechny wiek emerytalny stanowi wyjątek od zasady wyrażonej w treści przepisu art. 24 ustawy emerytalnej, przez co przepisy regulujące nabywanie tego świadczenia muszą być wykładane w sposób ścisły, a nie rozszerzający.

Tym samym nie zasługuje na aprobatę pogląd wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 20 listopada 1997 roku w sprawie o sygnaturze akt III AUa 821/97, gdzie wskazano, że „art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 24 maja 1989 r. o przywróceniu praw pracowniczych osobom pozbawionym zatrudnienia za działalność związkową, samorządową, przekonania polityczne i religijne pozwala na doliczenie wymienionych w nim okresów do stażu pracy, od których zależą wszelkie uprawnienia pracownicze i z ubezpieczenia społecznego. Niewliczanie takich okresów do stażu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze lub z ubezpieczenia społecznego, szczególnie np. z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych (...) z pewnością zostałyby uwidocznione we wspomnianej ustawie”. W ocenie Sądu Okręgowego Sąd Apelacyjny w Katowicach dokonał niedozwolonej, w przypadku świadczeń emerytalnych z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, wykładni rozszerzającej. Możliwość wliczenia jakiegoś okresu zatrudnienia do okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie może zostać uznana na zasadzie negacji. W istocie jest bowiem odwrotnie.

Sąd Okręgowy stoi na stanowisku, że możliwość uznania jakiegoś okresu za okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze musi wynikać wprost z przepisów prawa. Dla przykładu wskazać należy możliwość uznania jako okres pracy w szczególnych warunkach okres odbywania przez ubezpieczonego zasadniczej służby wojskowej. Zgodnie bowiem z treścią przepisu art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 roku o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2015 roku, poz. 827) w brzmieniu obowiązującym do dnia 6 sierpnia 1979 roku czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby. Co więcej zgodnie z treścią §5 pkt 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 roku w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz. U. z dnia 10 grudnia 1968 roku) żołnierzowi, który podjął zatrudnienie stosownie do zasad określonych w § 2 – 4, wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie.

Tymczasem w przypadku ustawy o przywróceniu praw pracowniczych osobom pozbawionym zatrudnienia za działalność związkową, samorządową, przekonania polityczne i religijne takich zwrotów językowych czy też przepisów wykonawczych brak. Przypomnieć należy, iż przepisy tej ustawy wskazują jedynie, iż okresy pozostawania bez pracy po ustaniu stosunku pracy z osobą, o której mowa w art. 1, wlicza się do stażu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze, w tym również z ubezpieczenia społecznego.

Nie ulega zatem wątpliwości, iż intencją ustawodawcy było zaliczenie tych okresów jedynie do uprawnień pracowniczych i „zwykłych” uprawnień z ubezpieczenia społecznego, a więc uznanie tego okresu jako okresu składkowego, co też znalazło odzwierciedlenie w cytowanym powyżej przepisie art. 6 ust. 2 pkt 6a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Brak jest natomiast podstaw prawnych do uznania tego okresu do wszelkich i szczególnych uprawnień z ubezpieczenia społecznego, co ma miejsce na gruncie ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP, w brzmieniu obowiązującym do dnia 6 sierpnia 1979 roku i w przepisach wykonawczych wydanych na tej podstawie.

Uzupełnieniem powyższych rozważań niewątpliwie jest również pogląd wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku we wskazanym wyroku z dnia 14 listopada 2013 roku w sprawie o sygnaturze akt III AUa 2106/13, zgodnie z którym tylko faktyczna praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, o której mowa w rozporządzeniu w sprawie wieku emerytalnego, wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, umożliwia skorzystanie z uprawnienia do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, a który to pogląd Sąd w całości podziela.

Ubezpieczony zaś w spornym okresie takiej pracy nie wykonywał.

Mając zatem powyższe na uwadze stwierdzić należy, że spornego okresu nie można doliczyć do stażu pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, co powoduje, iż nie spełnia on wszystkich ustawowych przesłanek do przyznania mu prawa do dochodzonego świadczenia.

Apelację od wyroku wywiódł pełnomocnik wnioskodawcy, który zarzucił rozstrzygnięciu naruszenie przepisów

1. prawa materialnego tj art. 11 ust 2 i 3 ustawy o przywróceniu praw pracowniczych w zw. z art. 6 ust 2 pkt 6a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie - poprzez odmowę uznania okresu braku zatrudnienia na skutek represji politycznych stwierdzonych orzeczeniem Szefa (...) d/s Kombatantów z dnia 5.05.2015 r - jako okresu składkowego zrównanego w skutkach z uprawnieniami pracowniczymi i ubezpieczeniowymi właściwym dla okresu wykonywanej pracy przed zastosowaniem represji, oraz
2. prawa procesowego t.j. art. 386 par. 6 - per analogiam - kpc, poprzez pominięcie oceny prawnej i wykładni przepisu art. 11 ust 2 i 3 ustawy o przywróceniu praw pracowniczych dokonanej przez SN w uzasadnieniu wyroku z 3.12.2014 r (sygn akt II UK 76/14) i na powyższej zasadzie

W uzupełnieniu apelacji wnioskodawca wywiódł własny środek zaskarżenia, w którym oprócz analogicznego zarzutu naruszenia prawa materialnego podniósł, że jest to w jego ocenie wyrok „polityczny”, a nie merytoryczny albowiem Sąd „wcale nie wziął pod uwagę dokumentów, które [skarżący przekazał] Sądowi w piśmie z dnia 3 września 2015 roku - na podstawie których Sąd Okręgowy w Elblągu wyrokiem z dnia 28 czerwca 2013 roku (sygn. akt IV U 159/13) przyznał [mu] prawo do emerytury.

W obu środkach zaskarżenia wniesiono o zmianę wyroku i przyznanie prawa do świadczenia ewentualnie (w apelacji pełnomocnika) o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacje są uzasadnione i skutkować musiały zmianą wyroku i uwzględnieniem odwołania, choć nie wszystkie zarzuty apelacyjne zasługiwały na aprobatę.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że niezrozumiały i pozbawiony jakiegokolwiek merytorycznego uzasadnienia jest zarzut wnioskodawcy co do tego, że wyrok Sądu Okręgowego miał „charakter polityczny a nie merytoryczny”. Miałość uzasadnienia tego zarzutu zwalnia od konieczności głębszego pochylenia się nad jego treścią. Wydaje się jednak, że kto jak kto, ale osoba represjonowana z przyczyn politycznych w okresie PRL, w demokratycznym państwie prawa powinna zachować szczególną wstrzeźliwość podnosząc niczym nie poparte insynuacje, iżby niezawisły sąd miał wydawać wyroki „o charakterze politycznym” a więc (jak można odczytać) na polityczne zamówienie. Stawianie takiego zarzutu jak to uczynił skarżący jest równoznaczne z sugestią uchybienia przez sąd zasadzie niezależności od innych władz wyrażonej w art.173 Konstytucji RP. Zasadność zaś takiego zarzutu skutkować musiałaby wszczęciem wobec sędziego (sędziów) postępowania dyscyplinarnego, zaś brak poparcia zarzutu jakimkolwiek rozsądnym wywodem musi prowadzić do jego oceny jako insynuacji, jaka nie powinna mieć miejsca. Dysponując pomocą prawną profesjonalnego pełnomocnika skarżący winien zachować większą wstrzeźliwość w formułowaniu własnych zarzutów a przynajmniej skonsultować sens ich podnoszenia oraz logiczną i merytoryczną wartość z tymże profesjonalnym pełnomocnikiem. Uzupełniając, godzi się tylko zaznaczyć, że gwarantowana przez art.178 Konstytucji RP niezawisłość sędziów w połączeniu ze wspomnianą zasadą niezależności sądów od innych władz oznacza, że sąd powszechny ferując orzeczenie ma nie tylko prawo ale i obowiązek dokonania własnej wykładni prawnej, która niekoniecznie musi odpowiadać życzeniom osoby poszukującej ochrony swych praw. Nawet jeśli ocena ta jest w ocenie sądu wyższej instancji nietrafna, nie oznacza to wcale, że sąd niższej instancji uchybił wspomnianym zasadom. Godzi się przy tym zauważyć, że poprzedni wyrok Sądu I instancji – korzystny dla wnioskodawcy – również został zmieniony przez Sąd Apelacyjny wobec odmiennej oceny prawnej i ocena ta została w zasadniczej części podzielona przez Sąd Najwyższy.

Jako nietrafny należy ocenić także zarzut naruszenia przez Sąd „art. 386 par. 6 - per analogiam k.p.c.” w prezentowanym zakresie. Stosownie do art. 386 § 6 k.p.c. ocena prawna i wskazania co do dalszego postępowania wyrażone w uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji wiążą zarówno sąd, któremu sprawa została przekazana, jak i sąd drugiej instancji, przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Nie dotyczy to jednak wypadku, gdy nastąpiła zmiana stanu prawnego. Sąd Najwyższy rozstrzygający o skardze kasacyjnej we wcześniejszej sprawie nie jest sądem drugiej instancji w niniejszej sprawie a nadto, do żadnego uchylenia wyroku nie doszło. Apelant w uzasadnieniu apelacji nie wskazał żadnych logicznych przesłanek do poszukiwania „analogii” w zastosowaniu tego przepisu do niniejszej sprawy. Wydaje się, że o wiele bardziej logiczne (choć także nieuzasadnione) byłoby poszukiwanie jakiegokolwiek odniesienia do normy art.365 §1 k.p.c.

Pomimo nietrafności tego zarzutu, przyznać należy rację skarżącemu o tyle, że poglądy Sądu Najwyższego wyrażone w uzasadnieniu jakiegokolwiek wyroku, a tym bardziej uzasadnieniu wyroku wydanego pomiędzy tymi samymi stronami w sprawie jakkolwiek w innym stanie prawnym ale o to samo świadczenie, nie mogą pozostać niezauważone. Obowiązek pochylenia się nad argumentacją Sądu Najwyższego wynika z siły autorytetu jaki posiada Sąd Najwyższy jako najwyższy organ władzy sądowniczej, którego funkcją jest m.in. zapewnianie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych. Takiej refleksji Sądowi I instancji faktycznie zabrakło, nie byłoby to jednak samo w sobie istotnym uchybieniem, gdyby dokonana przez ten Sąd wykładnia prawa była prawidłowa a w konsekwencji orzeczenie pozostawało w zgodzie z prawem. Tak jednak nie jest, albowiem słuszne w ocenie Sądu Apelacyjnego są podnoszone przez apelantów zarzuty naruszenia prawa materialnego tj art. 11 ust 2 i 3 ustawy o przywróceniu praw pracowniczych w zw. z art. 6 ust 2 pkt 6a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie.

Tak też Sąd I instancji prawidłowo uchwycił zmianę prawa, jaka miała miejsce od 01.01.2014r. kiedy to ustawą z dnia 22 listopada 2013 r. o zmianie ustawy o emeryturach... (Dz.U. poz.1734) uchylono ust.4 w art.7 zmienianej ustawy i dodano art.6 ust.2 pkt 6a, przez co cały okres niewykonywania pracy przed dniem 4 czerwca 1989 r. na skutek represji politycznych został uznany za okres składkowy. Ustawą tą zmieniono również ust. 4 w art.117 ustawy ze wskazaniem,

że okres niewykonywania pracy przed dniem 4 czerwca 1989 r. na skutek represji politycznych ma być stwierdzany w drodze decyzji przez Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych na podstawie oceny dokumentów i zeznań świadków.

Wnioskodawca wydana w dniu 5.05.2015r. stosownie do art.117 ust.4 ustawy decyzję dołączył do odwołania od zaskarżonej decyzji odmawiającej prawa do emerytury. W konsekwencji słusznie Sąd I instancji uznał, że z tą chwilą poza sporem jest, że skarżący od 1 kwietnia 1982 roku do dnia 3 czerwca 1989 roku, nie wykonywał pracy na skutek represji politycznych.

Odnoszenie się do poglądów wyrażonych w naprowadzonym przez Sąd I instancji judykacie Sądu Apelacyjnego w Katowicach w sprawie III AUa 821/97 musi być czynione z dużą ostrożnością. Godzi się bowiem wskazać, że orzeczenie to zapadło w innym stanie prawnym (sprzed wejścia w życie przepisów ustawy o emeryturach i rentach...), kiedy to ówczesnie obowiązująca ustawa z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 1991r. Nr 104 poz.450 ze zm.) nie określała tego okresu ani jako okres nieskładkowy ani też tym bardziej jako okres składkowy. Cenne natomiast zwłaszcza wobec istotnych zmian w prawie, są niektóre rozważania Sądu. Sąd Apelacyjny słusznie zważył, że celem ustawy z dnia 24 maja 1989 roku o przywróceniu praw pracowniczych... „było naprawienie krzywd doznanych przez osoby zwalniane z pracy w jakikolwiek sposób w związku z przekonaniem politycznymi, religijnymi, albo z przynależnością do związku zawodowego, prowadzeniem działalności związkowej lub samorządowej”. O ile ocena ta nie budzi wątpliwości, o tyle dyskusyjne mogło być samo zaliczenie takiego okresu do okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych z perspektywy przesłanki nabycia prawa do emerytury w sytuacji, gdy ustawodawca jednocześnie nie traktował tego okresu nie tylko jako okresu składkowego ale nawet nieskładkowego. Krytyka wobec tego rozstrzygnięcia usprawiedliwiona jest zresztą również na gruncie rozważań poczynionych w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego w sprawie II UK 76/14 tj. w poprzedniej sprawie wnioskodawcy załączonej do niniejszej sprawy.

Urzeczywistnianie zakreślanego przez Sąd Apelacyjny celu następowało poprzez kolejne zmiany w prawie. Zadośćuczynienie krzywdom doznany przez ofiary represji politycznych PRL, do których należało zwalnianie z pracy działaczy opozycyjnych i stosowanie szykan polegających na odmowie zatrudnienia (nieradko długotrwanie) leżało u podstaw nadaniu przepisom obecnego kształtu, co można wyczytać z uzasadnienia projektu ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o zmianie ustawy o emeryturach.... W aktualnym więc stanie prawnym okres niewykonywania pracy na skutek represji politycznych jest nie tylko okresem, jaki wlicza się do stażu pracy, od którego zależą uprawnienia z ubezpieczenia społecznego, ale jest to także okres składkowy. Kwestię związaną z wpływem zmiany stanu prawnego na uprawnienia wnioskodawcy dostrzegł Sąd Najwyższy przy rozpoznaniu skargi kasacyjnej w poprzedniej sprawie (vide rozważania w sprawie II UK 76/14). Sąd Najwyższy wprawdzie nie odniósł się wprost do uprawnień wnioskodawcy na gruncie zmienionego stanu prawnego, aczkolwiek zauważył, że zmiana ta powoduje nową sytuację prawną. Jednocześnie Sąd Najwyższy w jakimkolwiek zakresie nie odnosi się do eksponowanego przez Sąd Apelacyjny faktu niewykonywania pracy i nie pozostawiania w narażeniu na czynniki szkodliwe czy niebezpieczne skupiając swe rozważania wyłącznie na tym, że określanie w tamtym stanie prawnym okresu niewykonywania pracy na skutek represji politycznych jako okresu nieskładkowego upoważniało do zaliczania pod pewnymi warunkami do okresu zatrudnienia (pracy), nie zaś do "okresu pracy uzasadniającego prawo do świadczeń", o których mowa w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

Poszukując możliwości uwzględnienia okresu niewykonywania pracy z powodu represji politycznych do okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Sąd I instancji słusznie próbował poszukiwać analogii do uprawnień przydawanych w judykaturze pracownikom zatrudnionym w warunkach szczególnych powoływanych do zasadniczej służby wojskowej. Oczywiście dostrzegalne jest w obu przypadkach podobieństwo samej idei (motywacji) zaliczania do zatrudnienia w warunkach szczególnych okresu faktycznego niewykonywania pracy w takich warunkach. W obu tych przypadkach rekompensacie podlegają uprawnienia, jakie uległyby utraceniu wobec niewykonywania pracy bez jakiegokolwiek winy a nawet woli pracownika. Inne są natomiast przesłanki prawne do takiego zabiegu. W konsekwencji też, wyprowadzone z nieco odmiennego brzmienia przepisów wnioski nie mogły być w ocenie Sądu Apelacyjnego trafne. Godzi się przede

wszystkim zauważyć, że dla kwalifikacji okresu zasadniczej służby wojskowej jako okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, należy stosować regulacje prawne obowiązujące w okresie odbywania tej służby. (por.: liczne orzeczenia SN np.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2012 r. I UK 399/11 <http://www.sn.pl>) Takie też prawidłowe odwołanie do art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony... oraz §5 pkt 1 Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczególnych uprawnień... Sąd Okręgowy poczynił. W odniesieniu do osób represjonowanych w oczywisty sposób brak jest możliwości poszukiwania przepisów dających jakiegokolwiek przywileje w okresie objętym represjami. Przesłanek prawnych takiego zabiegu należy poszukiwać w systemie norm prawnych wprowadzonym w okresie transformacji ustrojowej a następnie modyfikowanym w demokratycznym państwie prawa, przywołanych powyżej. W konsekwencji jednak redakcja norm jest inna, co jednak nie oznacza, że należy z niej wyprowadzać odmienne konsekwencje. Aktualnie można zbudować normę w znaczeniu naprowadzonym wyżej, a precyzyjniej w postaci następującej regulacji: udokumentowany stosownie do art.117 ust.4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jt.: Dz.U. z 2016r., poz.887 ze zm.) okres niewykonywania pracy na skutek represji politycznych w rozumieniu art.11 ust.2 ustawy z dnia 24 maja 1989 r. o przywróceniu praw pracowniczych osobom pozbawionym zatrudnienia za działalność związkową, samorządową, przekonania polityczne i religijne. (Dz.U. Nr 32, poz.172 ze zm.) oraz art.6 ust.2 pkt 6a ustawy o emeryturach i rentach... jest okresem składkowym, jaki wlicza się do stażu pracy, od którego zależą uprawnienia z ubezpieczenia społecznego. Wobec faktu, że emerytura należna na podstawie art.184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach... jest uprawnieniem z ubezpieczenia społecznego zależnym od stażu pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art.32 ustawy, okres niewykonywania pracy przez pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach, po rozwiązaniu z nim umowy w sytuacjach wskazanych w art.1 ustawy o przywróceniu praw pracowniczych... należy zaliczać do stażu pracy w warunkach szczególnych.

Wracając do podobieństwa do zaliczania do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu służby wojskowej, Sąd Apelacyjny pragnie zaznaczyć, iż nie widzi żadnego racjonalnego uzasadnienia, by osoby, które nie mogły kontynuować zatrudnienia wobec represji politycznych miały pozostawać w gorszej sytuacji prawnej od osób, które nie wykonywały zatrudnienia wobec powołania do zasadniczej służby wojskowej. Pozostawałoby to bowiem w sprzeczności nie tylko ze wspomnianym celem ustawodawcy jakim było „naprawienie krzywd doznanych przez osoby zwalniane z pracy w jakikolwiek sposób w związku z przekonaniem politycznym, religijnym, albo z przynależnością do związku zawodowego, prowadzeniem działalności związkowej lub samorządowej” ale także z potrzebą pełnego zadośćuczynienia przez Państwo swym obowiązkom wypływającym z art.77 ust.1 Konstytucji RP.

W konsekwencji Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok stosownie do art.386 §1 k.p.c. i zmieniając decyzję organu rentowego stosownie do art.477¹⁴ §2 k.p.c. przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od 01.02.2015r. tj. od miesiąca, w którym został złożony wniosek o przyznanie świadczenia (art.129 ustawy o emeryturach i rentach...)

W pkt 2 wyroku Sąd Apelacyjny nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji i przyznania wnioskodawcy świadczenia już w postępowaniu przed organem rentowym stosownie do art.118 ust.1a a contrario ustawy o emeryturach i rentach... Jak wskazano powyżej, warunkiem sine qua non przyznania świadczenia było stosownie do art.117 ust.4 ustawy uznanie niewykonywania pracy w okresie od 01.04.1982r. do 03.06.1989r. jako będącego skutkiem represji politycznych i wobec tego uznania tego okresu jako okresu składkowego w rozumieniu art.6 ust.2 pkt 6a ustawy. Stosowną decyzję (k.27) wnioskodawca dołączył dopiero do odwołania od decyzji organu rentowego.

W konsekwencji uwzględnienia apelacji i zmiany wyroku Sąd zasądził od pozwanego na rzecz wnioskodawcy kwotę 480zł tytułem kosztów procesu za obie instancje przy uwzględnieniu art.98, 99 i 108§1 k.p.c. oraz: (za I instancję - 180zł koszty zastępstwa procesowego) - §11 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. (jt.: Dz.U.z 2013r., poz.490 ze zm.) oraz (za II instancję - 270zł koszty zastępstwa procesowego) - § 9 ust. 2, § 10 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. poz.1804) + 30 zł opłaty od apelacji.